

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/83446,Oberc-Jozef-Wiktor.html>
2023-12-04, 07:23

Oberc Józef Wiktor

OBERC Józef Wiktor (28 VII 1918, Jasło – 22 XI 2008, Wrocław), geolog regionalny, tektonik i kartograf, badacz kopalni zwłaszcza Dolnego Śląska. Syn Jana, budowniczego obiektów na potrzeby Kościoła, i Rozalii z domu Śmierciak. Brat Aleksandra, księdza rzymskokatolickiego – wyróżnionego tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, i Andrzeja, geologa, profesora Politechniki Krakowskiej.

Początkowo uczęszczał do szkół w Kamionce Strumiłowskiej (szkoła powszechna i gimnazjum). Matura w 1937 w Jasle. Następnie studiował na uniwersytecie we Lwowie (UJK i uczelnia sowiecka), głównie pod kierunkiem W. Rogali (geologia), J. Tokarskiego (mineralogia i petrografia) i J. Samsonowicza (paleontologia). W 1941 uzyskał absolutorium na podstawie pracy o stosunku płyty podolskiej do obszarów położonych na północnym wschodzie. Podczas okupacji niemieckiej pracował jako geolog kartujący w okolicy Gorlic z ramienia firmy Karpathen Öl. Pracę tę kontynuował po wyzwoleniu w Karpackim Instytucie Naftowym. Magisterium uzyskał w 1945 w UJ, a następnie został asystentem geologii w Uniwersytecie Poznańskim z jednoczesnym ukierunkowaniem na badania rekonesansowe Dolnego Śląska (zwłaszcza Sudety). Po powstaniu katedr geologicznych uczelni wrocławskiej (uniwersytet i politechnika) był asystentem geologii u prof. H. Teisseyre'a (od 1946), pod którego kierownictwem w 1947 obronił doktorat na podstawie rozprawy *Fałd gorlicki i brzeg płaszczowiny magurskiej na wschód od Gorlic*, ze wskazaniem na dwie fazy nasunięć.

Podejmując badania w Sudetach zajął się głównie okolicą Barda, na początku skałami osadowymi (stratygrafia i tektonika), a później krystalicznymi (skały metamorficzne i magmowe). Stopniowo więcej uwagi poświęcał tektonice, a od czasu rozpoznania wierceniemi serii skalnych w Sudetach i na północ od nich (monoklina przedsudecka) także złożami

kopalin, zwłaszcza z węglem kamiennym i brunatnym oraz miedzią.

Przed 1945 geologię Sudetów rozpoznano fragmentarycznie, a niżowe obszary Dolnego Śląska wręcz rekonesansowo. Scalenie tej wiedzy oraz ratunek poniemieckich zasobów archiwalnych (bibliotek, sprzętu laboratoryjnego, kolekcji) to wstępny okres prac powstającego polskiego ośrodka badawczego (uczelnianego, a później także Państwowego Instytutu Geologicznego oraz Zakładu Nauk Geologicznych PAN), z którymi O. współpracował.

Obszar bardzki (z Górami Sowimi, kopalniami węgla okolic Nowej Rudy oraz sąsiedniej Kotliny Kłodzkiej) zainteresował O. najbardziej. Wyniki badań do 1956 ogłosił m.in. w kilku publikacjach: *Zagadnienia geologiczne kulmu sowiogórskiego* (1949), *Wyniki badań geologicznych przeprowadzonych na ark. Nowa Ruda w 1949 r.* (1949), a przede wszystkim w książce *Region Gór Bardzkich* (1957).

W pracach tych (i późniejszych) wskazał na istnienie płaszczowin w jednostce bardzkiej, oraz na ewolucję obszaru w czasie orogenezy kaledońskiej i warscyjskiej, ze zmianami późniejszymi.

Na południe od jednostki bardzkiej znajdował się metamorfik Śnieżnika i innych gór otoczenia Kotliny Kłodzkiej, a bardziej na zachód krystalinik Karkonoszy i Gór Izerskich, oraz na północy masyw Strzelina – to obszary których tektoniką O. zajmował się do 1972, podsumowując wyniki w monografii umieszczonej w książce *Budowa geologiczna Polski [...]* *Tektonika, cz. II. Sudety i obszary przyległe* (1972), stanowiącej najgruntowniejszy zarys rozpoznania tych zagadnień w okresie powojennym. Poprzedzone zostało ono monografiami cząstkowymi, a w tym: *Zagadnienia geologiczne metamorfiku zachodniej części Gór Bialskich i obniżenia Stronia Śląskiego* (1957), *Tektonika wschodnich Karkonoszy i ich stanowisko w budowie Sudetów* (1960), *The trend of folds and history of Proterozoic Movements in the Sudetic Mountains* (1964), *Główna sudecka dyslokacja diagonalna i jej znaczenie dla stanowiska synklinoriów warscyjsko-laramijskich* (1966), *Geologia krystaliniku Wzgórz*

Strzeelińskich (1966) i in.

Prowadzone przez Instytut Geologiczny Centralnego Urzędu Geologii rozpoznanie kopalin w Sudetach i na ich przedgórzu północnym skierowały zainteresowania O. na sprawy tektoniki brzegu Sudetów oraz różnego rodzaju złóż kopalin (miedź, węgle brunatne), przede wszystkim zagadnienia tektoniki ciągłej i nieciągłej tego obszaru. Ustalenia swe O. ujął m.in. w publikacjach *Monoklina wrocławska i jej stosunek do jednostek sąsiednich* (1962), *Górotwór staroassyntyjski na Dolnym Śląsku* (1966), *Zagadnienia niezakorzenionych warscyjskich płaszczowin krystalicznego podłoża na Dolnym Śląsku* (1991), *Schemat budowy geologicznej Dolnego Śląska* (1995) i in.

Dorobek twórczy O. liczy ok. 260 publikacji, w tym samoistne i załącznikowe mapy geologiczne (zwykle opracowania zbiorowe): *Mapa geologiczna Polski i krajów ościennych* (1968), *Mapa tektoniczna Polski* (1975), *Mapa fotogeologiczna Sudetów* (1986), *Mapa geologiczna krystalniku strzeelińskiego* (1988), oraz dwa arkusze szczegółowej mapy geologicznej Sudetów w skali 1:25 000: *Nowa Ruda* (1958) i *Bardo* (1995). Piśmiennictwo to wzbogacają opracowania z zakresu terminologii tektonicznej oraz tektonicznej koncepcji ekspansji Ziemi.

Rodzajem refleksji geologiczno-regionalnej O. jest książka *Historia polskich podstawowych badań geologicznych na Dolnym Śląsku 1946–1995*, będąca nowym obrazem rozpoznania górotworu sudeckiego i obszarów przyległych od południa i północy.

O. był aktywnym członkiem Polskiego Tow. Geologicznego i organizatorem zjazdów w Dusznikach Zdroju (1957), Zielonej Górze (1978) i Wałbrzychu (1987).

W uczelni wrocławskiej pracował od asystenta po docenturę (1965) oraz profesurę zwyczajną (1975). Organizator i kierownik Zakładu Geologii Fizycznej 1961–92. Promotor 12 doktoratów. Członek honorowy Czechosłowackiego Tow. Geologiczno-Mineralogicznego oraz Polskiego Tow. Geologicznego, wyróżniony m.in. Krzyżem Kawalerskim

Orderu Odrodzenia Polski (1973) oraz Medalem KEN.

L. Jamrozik: *Jubileusz profesora Józefa Oberca*, „Przegląd Geologiczny” 1988, s. 433–434; L. Jamrozik: *Uroczystość odnowienia doktoratu prof. Józefa Oberca*, „Przegląd Geologiczny” 1997, s. 1229–1230; *Współcześni uczeni polscy. Słownik biograficzny*, red. J. Kapuścik, t. 5, Warszawa 2006, s. 606; *Złota księga nauki polskiej. Naukowcy zjednoczonej Europy*, Gliwice 2006, s. 573; *Uczniowie i Przyjaciele: Józef Oberc 1918–2008*, „Przegląd Geologiczny” 2009, s. 27–29.

Zbigniew Wójcik

[Poprzedni](#)
[Następny](#)